

פִּינָן דְּאִיבָא מוֹקְפִין דְּעֶבְרִי בְּחַמִּיסָר – מכיון שישנן עיירות המוקפות חומה העושות את חג הפורים בחמשה עשר באדר, היינו בשבת שלמחרת, **עֲשִׂיה וּזְכִירָה בְּהַדִּי הַדִּי קָא אֲתִינִין** – נמצא שלידם העשיה והזכירה באים כאחד^[14], והואיל ובעיירות המוקפות חומה אין העשיה מוקדמת לזכירה, רשאים כל המקומות לקרוא פרשת זכור בחמשה עשר^[15].

הגמרא מקשה על דעת שמואל ממשנתנו: **תִּנָּן בְּמִשְׁנַתְנוּ** ראש חודש אדר שחל להיות בשבת... **בְּשַׁבַּת הַשְּׁנִיָּה** קוראים פרשת **זְכוֹר**. **וְהָא פִּי מִיִּקְלַע רִישׁ יִרְחָא בְּשַׁבַּת** – והרי כאשר חל ראש חודש בשבת, **מִיִּקְלַע** (חל) **פּוֹרִים בְּעֶרֶב שַׁבַּת**. **וְקִתְנִי** – ובכל זאת המשנה ממשיכה ואומרת: **בְּשַׁבַּת הַשְּׁנִיָּה**, היינו, בשבת שלאחר שבת ראש חודש, קוראים את פרשת **זְכוֹר**. הרי מפורש במשנה שכאשר חל פורים בערב שבת קוראים את פרשת זכור בשבת שלפניו, ולא כדעת שמואל שמאחרים אותה לשבת שלמחרת פורים.

מתרצת הגמרא:

אָמַר רַב פֶּפְאָה: הוראת המשנה שבשבת השנייה קוראים פרשת זכור אינה מוסבה על המקרה הראשון של המשנה, כאשר ראש חודש אדר חל בשבת. אלא, היא מוסבה על המקרה השני, במשנה, בה שנינו: **יָחַל** [ראש חודש] להיות בתוך השבת, מקדימין [את פרשת שקלים] לשעבר (לשבת הקודמת לראש חודש), ומפסיקין לשבת אחרת (הבאה). על מקרה זה המשנה מלמדת שבשבת השנייה קוראים פרשת זכור. ולפי פירוש זה, **מָאִי** – מה כוונת המשנה באומרה: **בְּשַׁבַּת זְכוֹר**? הרי במקרה זה קוראים פרשת זכור בשבת השלישית [מהשבת הראשונה שבה קראו פרשת שקלים]? כוונת המשנה היא, שהיא השבת **הַשְּׁנִיָּה** לשבת של **הַפֶּסֶקָה**, שהמשנה הזכירה מיד לפני כן ("ומפסיקין לשבת אחרת"). אם כן, המשנה אינה עוסקת כלל בזמן קריאת פרשת זכור במקרה שחל ראש חודש בשבת, כך שאין לדייק מהמשנה מתי זמן קריאת פרשת זכור כשחל פורים בערב שבת^[16].

כעת מקשה הגמרא על דעת שמואל מבריייתא:

תָּא שְׁמַע רביה מבריייתא (תוספתא ג, א): **אֵיזוּ הִיא הַשַּׁבָּת** של

את שתי הפרשיות הראשונות של ארבע הפרשיות לסירוגין, כך שיש שבת המפסקת בין פרשת שקלים לפרשת זכור. אלה **דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא**. **רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר** חולק ואומר: **אֵין מְסַרְגִּין** לשבתות, אלא קוראים את פרשת שקלים ופרשת זכור בשתי שבתות רצופות.

ממשיכה הבריייתא:

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר: **אֵימְתִי אֲנִי אוֹמֵר שְׁאִין מְסַרְגִּין בְּזִמְנָן שְׁחַל** ראש חודש אדר **לְהִיט בְּעֶרֶב שַׁבַּת**. במקרה כזה אני סובר שקוראים פרשת שקלים בשבת הבאה, ביום השני באדר, ואת פרשת זכור קוראים בשבת שלאחריה, מבלי הפסק ביניהם^[11]. **אָבֵל בְּזִמְנָן שְׁחַל** ראש חודש **לְהִיט בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת**, ביום חמישי או קודם לכן, אף אני מודה לרבי יהודה הנשיא **שֶׁמְקִדִּים וְקוֹרֵא** פרשת שקלים **מִשַּׁבַּת שַׁעֲבֶרָה, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא** עדיין בחודש **שְׁבַט**, שאם לא כן, יחסר מזמן שני השבועות שבין הקריאה על השקלים להושבת השולחנות במדינה. נמצא אפוא, שרב סובר כדעת רבי יהודה הנשיא שבמקרה שחל ראש חודש אדר בערב שבת קוראים את פרשיות שקלים וזכור לסירוגין, והשבת שלמחרת ראש חודש מפסיקה בין שתי הפרשיות, ואילו שמואל סובר כדעת רבי שמעון בן אלעזר, שקוראים את שתי הפרשיות בשתי שבתות רצופות, שתיהן לאחר ראש חודש^[12].

שנינו במשנתנו:

בְּשַׁבַּת הַשְּׁנִיָּה קוראים פרשת **זְכוֹר וְכוּ'**.

הגמרא דנה במקרה דומה לנידון שלמעלה:

אֵיתָמַר – נאמרה בישיבה מחלוקת אמוראים: **פּוֹרִים שְׁחַל לְהִיט בְּעֶרֶב שַׁבַּת, רַב אָמַר: מְקַדִּימִין** את קריאת **פְּרַשְׁתָּ זְכוֹר** לשבת שלפני פורים, החלה בשמונה באדר. **וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מְאַחְרִין** אותה לשבת שלמחרת פורים.

הגמרא מבארת את המחלוקת:

רַב אָמַר מְקַדִּימִין את פרשת זכור, **כִּי הֵיכִי דְלָא תִיקְדוּם** – כדי לא להקדים **עֲשִׂיה לְזְכִירָה**^[13]. **וּשְׁמוּאֵל, שְׁאָמַר מְאַחְרִין** את פרשת זכור לשבת שלמחרת פורים, **אָמַר לָךְ** – יכול להשיב על כך:

הערות

11. שכן לא יתכן שיהיה בין פרשת זכור לפורים הפסק של שבת, כיון שחובה לקרוא את פרשת זכור קודם פורים (רש"י). כמו שנתבאר ברש"י לעיל כט, א ד"ה ומפסיקין. הלשון "אין מסרגין" מוסב רק על השבתות שלפני פורים, אבל באמת יש הפסקה בשבת שלאחרי פורים, שהיא מפסיקה בין קריאת פרשת זכור לקריאת פרשת פרה, כמו שיבואר בגמרא להלן (ראש יוסף).

12. ואנו נוהגים כדעת רב (רש"י בתחלת עמוד הבא). וראה עוד שו"ת נודע ביהודה קמא, אורח חיים מב, ד"ה אלא דהיא, מה שכתב בביאור הסוגיא.

13. במגילה כתוב (אסתר ט, כח): **"וְהַיּוֹמִים [ימי הפורים] הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנִעְשִׂים, "נִזְכָּרִים" היינו קריאת פרשת זכור (לעיל יח, א). "נִעְשִׂים" היינו מחיית עמלק [כלומר, עשיית פורים עצמו וקיום מצוותיו; ראה לעיל ב, ב ר"ח, א]. שתי מצוות אלו צריכות להתקיים כסדר שנכתבו בפסוק [ראה ירושלמי כאן]. אילו היתה פרשת זכור נקראת ביום שלמחרת פורים, בחמשה עשר, היתה העשיה קודמת לזכירה (רבנו יהונתן, נימוקי יוסף).**

לדעת רב, אפילו בני הכרכים המוקפים חומה, שפורים שלהם חל למחרת, בשבת, מקדימים וקוראים פרשת זכור בשבת שעברה (ר"ף, ר"ף, ר"ף). וראה לקמן הערה 19.

14. לכאורה העשיה בשבת אינה מתקיימת על ידי קריאת המגילה, שהרי כשחל פורים של מוקפים בשבת, הם מקדימים את קריאתה ליום ששי, כמבואר במשנה לעיל ב, א. ואילו סעודת פורים אינה מתקיימת בשבת אלא למחרת, ביום הראשון, כדברי הירושלמי שהובא בראשונים לעיל ה, א. התשוב"ץ (שו"ת ג, רצח) מיישב שמעיקר תקנת אנשי כנסת הגדולה קוראים את המגילה בשבת, כך שהזכירה והעשיה אכן נעשות כאחד, אך בדורות מאוחרים יותר גזרו חכמים שלא לקרוא את המגילה בשבת מטעם שמא יעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים [ראה רש"י לעיל ה, א ד"ה ערב שבת; אבל ראה טורי אבן שם, וקונטרס אחרון על הטורי אבן]. ולא רצו חכמים לשנות בגלל זה את סדר קריאת הפרשיות. הוא כותב ישוב נוסף, שעיקר העשיה אכן נעשית בשבת, שכן שואלים ודורשים בהלכות הפורים בשבת ואומרים "על הנשים" בתפלה [ובברכת המזון (קרבן נתנאל על הרא"ש א, ז אות ד)], וגם יש

איסור הספד ותענית בשבת זו, אף באופנים שהיה מותר לעשות כן בסתם שבת. ויום קריאת המגילה בערב שבת ויום עשיית הסעודה למחרת השבת אינם אלא תשלומים ליום השבת שהוא יום עיקר העשיה [לגדר תשלומים אלו, ראה שו"ת אבני נזר אורח חיים תקיד, יא-טז].

אבל המהר"ל"ח (שו"ת, לב), הובא במגן אברהם (תרפח, י), כתב שהגמרא שלנו

חולקת על הירושלמי, שכן סתם "עשיה" האמור בפורים היא עשיית המשתה, ולדברי הגמרא כאן ה"עשיה" מתקיימת בשבת. ראה פרי חדש ומחצית השקל שם מה שכתבו בני כך; וראה דיון נוסף בספר פורים המושלש (לרב שריה דבליצקי) פרק ח הערה י; וראה גם לעיל ה, א הערה 1.

15. לביאור דעת רב, ראה לקמן הערה 19.

16. רש"י. זה ש"מפסיקין לשבת אחרת" נכון, לדעת שמואל, גם במקרה שחל ראש

חודש בשבת. אך "בשניה [להפסקה] זכור" נכון רק במקרה שחל באמצע השבוע

(ראה מהר"ש, א, ראש יוסף, רש"י; שו"ת נודע ביהודה קמא, אורח חיים מב, ד"ה והנלענ"ד).

רב פפא תירץ כן לדעת שמואל, אבל לדעת רב המשנה מתפרשת כפשוטה, שמדובר במקרה שראש חודש חל בשבת, ובשבת שלאחריה קוראים פרשת זכור (רש"י לקמן עמוד ב ד"ה ואי זו). אבל הר"ן (במשנה) כתב שלדעת רב, מוסבים דברי המשנה על כל המקרים, בין אם חל ראש חודש בשבת ובין אם חל באמצע השבוע, אלא שהמלה "שניה" מתפרשת בשני אופנים: כשחל ראש חודש בשבת קוראים פרשת זכור בשבת שלאחריה, שהיא שבת שניה כפשוטה, וכשחל באמצע השבוע קוראים אותה בשבת שניה להפסקה. הר"ן ממשיך שדברי המשנה "בשלישית פרה אדומה, ברביעית החודש הזה", בהכרח מתפרשים: שלישיית להפסקה ורביעיית להפסקה, והם מוסבים רק על המקרה של "חל להיות בתוך השבת". אולם אין בכלל זה המקרה שבו חל ראש חודש ביום ששי בשבת, שכן אז יש שבת הפסקה שניה בין פרשת זכור לפרשת פרה, ואם כן אין פרשת פרה נקראת ברביעיית ולא פרשת החודש בחמישית. אלא, המשנה עוסקת רק במקרה שחל ראש חודש "בתוך" השבת ולא בסופה [ראה לקמן הערה 18]. וראה עוד תוספות הרא"ש; ריטב"א; רשב"א ד"ה מאי לאו, ושפת אמת ד"ה תנן.

(6) [לעיל טו:]:

הנהגות חב"ח

(6) רש"י ד"ה וכן תנא
דני שמואל בתוספתא
שלבן ברייתא זו לזו:
(3) ד"ה ה"ל דליקלג וכו'
כרבי חמא בר' חנינא:

תורה אור השלם

(א) ה'ה"ש הנה ל'קם
ראש ה'ה"ש ראשון
הוא ל'קם ל'ה"ש
ה'ה"ש: [ושם י"ב ב.]

(ב) בה אמר י"י צבאות
פקדתי את אשר עשה
עמלק ל'ישראל אשר
שם לו בן דוד בעלול
מקדונו: [שמואל א' טו, ב.]

(ג) וי'קתי ע'ל'קם מים
מ'הרים וי'קדוהם מכל
מקדוניהם וי'קל
ג'ה'ל'קם א'מ'ר א'ח'קם:
[ויקרא ל', כח]

(ד) בה אמר א'ד'י
א'להים ב'ראשון א'ח'ר
ל'ה'ש ת'ק'ח פ'ר ב'ן ב'ק'ר
ת'מים וי'קדוהם את
ה'ק'ד'ש: [ויקרא כ"ה, יח]

ליקוטי רש"י

תנא דבי שמואל.
בתוספתא שפיר שמואל
מתאסר שלפניו כמו
שדורו כי חייא ורבי
אושעא וכו' שסדר רבי
אל המשנה [בבבא טז, ב.]:

אמרי אוקומי הוא דמוקמי התם. כלומר אין הדבר ניכר לשם פרשת שקלים אלא סבירי שלם נסמימה פרשת ואמה תלוא עד כאן: וחד
תאני וקרי. חזר ושנה לקרות מני משא עד ועשית כיור נחושט וגו': כופלה בשבתות. שקורין אותה שני שבתות זו אחת זו: רב אמר
מקדימין. וקורין כבי משא לשבת שעבר דמתן צמתי: דאם בן. דמאחרין צרי להו לשולחנות משני שבתות דלמחרין לעיל משום שולחנות
הארכו לישב צמדינה צ"ט מקדימין וקורין מלאש חודש שיהו דורשין שמי שבתות לפניהן כרנן שמעון בן גמליאל ואם תאמר עד למחרת ראש
חדש אין כאן הקדמה שמי שבתות:
חמיסר במעלי שבתא מיקלע. ואותו
היום לא יתחילו ללכת ולשבת צמדינה
מפני כבוד השבת: לא נפקי עד
בחד בשבת. וכן מאחרת נמי איכא
שמי שבתות הלכך מאחרין כדי שלא
מטערך להפסיק בין צ' פרשיות:
בתוך שבת דוקא. דאי מאחרת ודאי
צברי להו יומי לשולחנות: אמר
שמואל. האי צמדינה דקמי לאו מון
שצוב אלא מון שבת ענמו: וכן
תנא דבי שמואל. בתוספתא (6) דהך
צרייתא אי זו היא שבת ראשונה כל
שחל ר"ח אדר להיות זה יום שבת
ענמו ואפילו חל בערב שבת של
אחמול כאלו חל זה אלמא מאחרין
אשמועינן: מסרגין. אין מסרגין
כלומר מפסיקין לשבתות בין פרשה
ראשונה לשניה כשחל ר"ח בחול
שקדימין לשעבר דל"כ צברי להו
יומי לשולחנות ומפסיקין לשבת הנאה
ולשבת שלישית קורין וזכר כדי שמהא
סמוכה וזכר לפורים: אין מסרגין.
כדמפרש ואזיל: אימתי אני אומר
אין מסרגין בזמן שחל להיות בערב
שבת. די נמי מאחרין לא צברי
יומי לשולחנות כדאמר שמואל לעיל
סוף סוף שולחנות לא יתבי עד
חד צבתם הלכך מאחרין ואין כאן
סריג: אבל בזמן שחל להיות בתוך
השבת. דאי מאחרת לה צברי להו
יומא לשולחנות על כרחך נקדים
יש כאן סריג: דבי גרסינן כי היכי
דלא ליקדום עשייה לזכירה: תנן
בשנה זכור. קא סלקא דעתך
אכאם חדש אדר שחל להיות שבת
קאי דמיירי זיה רישא דממתינן:
שניה דהפסקה. כלומר לאו ארישא
קאי אלא אסיפא קאי דקמי חל
להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר
ומפסיקין לשבת הנאה ועלה קאי
ואמר שבת של אחר הפסקה
קורין וזכר וצמח שצוב שלאחריה
יהא פורים: איזו היא שבת שניה.
כלומר שבת של פרשה שניה פרשת
זכור: בתוכה. לאחריה ואפילו חל
פורים בערב שבת: בה. יום שבת
ענמו קורין הפרשה זו יום ואפילו
חל בערב שבת אחמול כאלו חל
לשבת שלמחר ויחיינו כשמואל: ה'ה'
לחיות פורים בשבת. דברי הכל אין
קורין וזכר לשעבר דהא השמא לא
קדמה עשייה לזכירה וגבי מוקפין
קדמה וזכרה לעשייה: עדיין היא
מחלוקת. אף כיון אמר רב מקדימין
כדי שמקדם וזכרה לעשייה דעייננו:

אמרי אוקומי הוא דקא מוקמי התם אלא
אמר אביי *קרו שיתא מואתה תצוה עד
ועשית וחד תני וקרי מבי תשא עד ועשית
מיתבי (6) חל להיות בפרשה הסמוכה לה בין
מלפניה בין מאחריה קורין אותה וכופלין
אותה בשלמא לאביי ניהא אלא לר' יצחק
נפחא קשיא אמר לך ר' יצחק נפחא ולאביי
מי ניהא תינה לפניה לאחריה היכי משכחת
לה אלא מאי אית לך למימר כופלה בשבתות
הכא נמי כופלה בשבתות חל להיות כבי
תשא עצמה א"ר יצחק נפחא קרו שיתא מון
ועשית עד ויקהל וחד קרי מבי תשא עד
ועשית מתקף לה אביי השתא אמרי למפרע
הוא דקרי אלא אמר אביי קרו שיתא עד
ויקהל וחד תני וקרי מבי תשא עד ועשית תניא כוותיה דאביי חל להיות
כבי תשא עצמה קורין אותה וכופלין אותה: חל להיות בתוך השבת
מקדימין לשבת שעברה: איתמר ר"ח אדר שחל להיות בערב שבת רב
אמר מקדימין ושמואל אמר מאחרין רב אמר *מקדימין דאם בן בצרי להו
יומי שולחנות ושמואל אמר מאחרין אמר לך סוף סוף חמיסר במעלי שבתא
מיקלע ושולחנות לא נפקי עד חד בשבא הלכך מאחרין תנן חל להיות
בתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת מאי לאו אפילו
בע"ש לא בתוך השבת דוקא ת"ש איזו היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח
אדר להיות בתוכה ואפילו בערב שבת מאי לאו אפילו בע"ש דומיא דתוכה
מה תוכה מקדימין אף ע"ש מקדימין אמר שמואל בה וכן תנא דבי שמואל בה
כתנאי מסרגין לשבתות דברי ר' יהודה הנשיא ר"ש בן אלעזר אומר אין מסרגין
אמר ר"ש בן אלעזר אימתי אני אומר אין מסרגין בזמן שחל להיות בע"ש אבל
בזמן שחל להיות בתוך השבת מקדים וקורא משבת שעברה אע"פ שהוא בשבת:
בשניה זכור וכו': איתמר פורים שחל להיות בע"ש רב אמר *מקדימין
פרשת זכור ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תיקדמו
עשייה לזכירה ושמואל אמר מאחרין אמר לך כיון דאיכא מוקפין דעבדי
בתמיסר עשייה וזכירה בהדי הדדי קא אתיין תנן בשניה זכור והא כי מיקלע
ריש ירחא בשבת מיקלע פורים בערב שבת וקתני בשניה זכור אמר רב פפא
מאי שניה שניה דהפסקה תא שמע יאזו שבת שניה כל שחל פורים
לחיות בתוכה ואפילו בערב שבת מאי לאו ערב שבת דומיא דתוכה מה תוכה
מקדימין אף ערב שבת מקדימין אמר שמואל בה וכן תנא דבי שמואל בה
חל להיות בשבת עצמה אמר ר"ה לדברי הכל אין מקדימין ורב נחמן
אמר עדיין היא מחלוקת איתמר נמי א"ר חייא בר אבא אמר רבי אבא אמר רב
פורים שחל להיות בשבת מקדים וקורא בשבת שעברה זכור: בשלישית
פרה אדומה וכו': תנו רבנן יאזו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים
מאחריה איתמר ר' חמא בר' חנינא אמר שבת הסמוכה לר"ח ניסן ולא פליגי
הא דאיקלע ר"ח ניסן בשבת הא דאיקלע באמצע שבת: ברביעית (8) החדש
הזה לכם: תנו רבנן ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין כי תשא ומפמינן
ביהודיע ואי זו היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר להיות בתוכה ואפילו
בערב שבת בשניה זכור ומפמינן (6) פקדתי ואי זו היא שבת שניה כל שחל
פורים להיות בתוכה ואפילו בערב שבת בשלישית פרה אדומה ומפמינן
(6) וזרקתי עליכם ואי זו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריה
ברביעית החדש הזה ומפמינן (8) בה אמר ה' [אלהים] בראשון באחד לחדש
ואיזו

עדיין היא מחלוקת איתמר נמי
וכו'. קשיא אמאי לא
פרין מצרייתא דקמי חמיסר שבת
שניה כל שחל פורים להיות בתוכה
ואפילו בערב שבת ולרז הוי מצי
למימר ואפי' שבת שלאחר כך וכל
שכן בערב שבת שלפניה שמקדימין
לשבת שעברה וי"ל דהך צרייתא
היינו צרייתא דצמחון אחר מתני
דצריעית החדש הזה ולגז דמי
ואפילו בערב שבת גבי שבת ראשונה
וגבי שבת רביעית דהוי דוקא
תנא נמי צהא בערב שבת ולא
שבת אף על גב דלא הוי דוקא:
ושלם

נה א' מתי פ"י מל'
מלה הלכה כ'
נב ב' מתי שם הלכה כ'
טו"ע א"ח פירון
מפרש ע"פ כ'
נז ד' מתי שם הלכה כ'
נח ו' מתי שם טו"ע שם
טע"פ 6:
נב ו' מתי שם טו"ע שם
טע"פ 3:
ס ח' מתי שם טו"ע שם
טע"פ 1:
סא ו' מתי שם טו"ע שם
טע"פ 7:

רבינו חננאל

אמר אביי קרו שיתא
מואתה תצוה עד ועשית
כיון נחשת וחד חזר
וקרא מבי תשא עד
ועשית כיון נחשת וקרי'
כוותיה. חל להיות ר"ח
אדר כבי תשא עצמה.
אמר אביי קרו ר' מבי
תשא עד ויקהל. וחד
חזר וקרא מבי תשא
עד ועשית כיון נחשת
וקרי' כוותיה דתניא
כוותיה: איתמר ר"ח אדר
שחל להיות בע"ש רב
אמר מקדימין וקורין
פרשת שקלים בשבת
שורא כ"ו יום בשבט.
שאם לא תקרא כך אלא
בשבת שורא ב' ימים
באדר בע"ש יומי
דשולחנות דבעינן משה
שמשמיעין שקלים עד
ט"ו ואח"כ יצאין
השולחנות והנה אם
תשבע בבי ימים לאדר
נמצאו השולחנות יצאין
בי"ד יום. ופורק שמואל
דאמר מאחרין וקורין
בשבת שורא שני ימים
באדר כיון דשולחנות כל
אימא דחל ר"ח אדר
בע"ש לא נפקי עד חז
בשבת לא בצרי ואקשינן
לשמואל דתניא איזו היא
שבת ראשונה כל שחל
ר"ח אדר להיות בתוכה
וירדיקין מאי לאו ע"ש
דומיא דתוכה מה שחל
לחיות בתוכה מקדימין
וקרינן פרשת שקלים אף
כשחל ר"ח אדר בע"ש
מקדימין וקרינן משבת
שעברה. ופריך שמואל
לא תימא בתוכה אלא
בה. וכן היא סוגיא
דמתינתין. איזו היא שבת
ראשונה כל שחל ר"ח
אדר להיות בתוכה. ואפי'
בע"ש פירוש בה בשב'
עצמה. כש שחל ר"ח
אדר בשבת עצמה קורין
בה פרשת שקלים כך
אפילו אם חל להיות
בע"ש קורין בשבת
עצמה. והא פלוגתא דרב
ושמואל כתנאי היא
דנציא מסרגין לשבתות
דברי ר' יהודה כו'. פירוש
מסרגין מפסיקין כדתנן
קרא סריגין ומפמינן
פיסקי פיסקי. ואמר ר'
שמעון אימתי אני אומר
אין מסרגין. כלומר שאין
מפסיקין אלא שקורין
שבת אחר שבת בזמן
שחל ר"ח אדר להיות
ע"ש מכלל דסבר שקורין
פרשת שקלים למחר
כשמואל ולפיכך אין
מפסיקין. ות"ק סבר
מקדימין וקורין משה
שעברה אע"פ שהיא
שבת כרב ומפסיקין
בשבת שורא שני ימים
באדר. וקרי' לרב. ואע"ג
דפריך שמואל לטעמיה
דצבאות אמר ה' צבאות

לית הלכתא כוותיה: ת"ד ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין כבי תשא ומפמינן ביהודיע. ואיזו היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר להיות בתוכה ואפילו בע"ש. בשניה זכור ומפמינן אמר ה' צבאות
פקדתי. איזו היא שבת שניה כל שחל פורים להיות בתוכה ואפי' בע"ש. בשלישית פרה אדומה ומפמינן וזרקתי עליכם. ואיזו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריה. וזה כשחל ר"ח ניסן באמצע
שבת אבל אם חל ר"ח ניסן להיות בשבת נמצאת שבת שלישית הסמוכה לר"ח ניסן. ברביעית החדש הזה. ומפמינן בה אמר ה' בראשון באחד לחודש כי

את פורים למחרת, הזכירה אף קודמת לעשיה. ואילו **רַב נַחֲמָן אָמַר: עֲדִינן הִיא מַחְלוּקָתָא**, ולדעת רב אף במקרה זה מקדימים את פרשת זכור לשבת שעברה^[18]. שכן רב סובר שאינו מספיק שהעשיה לא תקדם לזכירה, אלא צריך דוקא שהזכירה תקדם לעשיה. ומכיון שכן, יש להקדים את פרשת זכור לשבת שעברה, שאם לא כן, ימצא שהזכירה והעשיה יבואו כאחת לבני העיירות שאינן מוקפות חומה, ולא תקדם זכירה לעשיה עבורם^[19].

הגמרא מביאה מאמר של רב עצמו כשיטת רב נחמן:

אִיתְמַר נָמִי – וכן נאמרה שמועה כשיטה זו: **אָמַר רַבִּי חִינְיָא בְּרַ אָבָא אָמַר רַבִּי אָבָא אָמַר רַבִּי: פּוּרִים שְׁחָל לְהִיט בְּשַׁבַּת מְקִידִים וְקוּרָא בְּשַׁבַּת שְׁעָבְרָה פֶּרֶשֶׁת זְכוֹר**, וכדברי רב נחמן.

שנינו במשנתנו:

בְּשַׁבַּת הַשְּׁלִישִׁית קוראים פרשת **פָּרָה אֲדוֹמָה וכו'.**

הגמרא מבררת את זמנה של השבת השלישית:

תָּנוּ רַבָּנָן בברייתא (תוספתא ג, א): **אִיזוּ הִיא הַשַּׁבָּת שְׁקוּרָאִים בַּה** את הפרשה השלישית? **כָּל שַׁבַּת שֶׁהִיא סְמוּכָה לְפִנְיֵה מַאֲחֲרִיָּה.** הגמרא מביאה שמועה שכנראה סותרת לברייתא זו:

אִיתְמַר – נאמר בישיבה: **רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינְיָא אָמַר:** השבת שבה קוראים פרשת פרה היא **הַשַּׁבָּת הַסְּמוּכָה לְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ נִסָּן** מלפניו. שבת זו היא השבת שאחרי השבת השלישית של הברייתא! הגמרא מיישבת את הסתירה:

וְלֹא פְּלִיגִי – הברייתא ורבי חמא אינם חולקים בהוראותיהם: **הָא** – הוראה זו של רבי חמא ברבי חנינא אמורה במקרה **דְּאִיקְלָע** (שחל) **רֹאשׁ חוֹדֶשׁ נִסָּן בְּשַׁבַּת**, שאז קוראים פרשת החודש, הרביעית שבארבע הפרשיות, באותה שבת^[20]. במקרה זה קוראים פרשת פרה בשבת הסמוכה לראש חודש מלפניה (בעשרים ושלושה באדר) ולא בשבת הסמוכה לפורים (בששה עשר באדר). ואילו **הָא** – הוראה זו של הברייתא אמורה במקרה **דְּאִיקְלָע** (שחל) ראש חודש ניסן **בְּאַמְצַע הַשַּׁבָּת** (השבוע)^[21]. במקרה זה הוצרכנו להקדים את פרשת החודש לשבת שלפני ראש חודש, ולפיכך, הוזקקנו להקדים את קריאת פרשת פרה לשבת שלפני שבת זו, שהיא השבת הסמוכה לפורים מאחריה.

הפרשה השנייה, פרשת זכור? **כָּל שַׁבַּת שְׁחָל פּוּרִים לְהִיט בְּתוֹכָהּ** – באמצע השבוע שלאחריה, קוראים את זכור בשבת שלפניו, **וְאִפִּילוּ** אם חל פורים **בְּעֶרְב שַׁבַּת. מַאי לָאו** – האם לא משתמע מלשון הברייתא שהמקרה שחל ראש חודש **אִפִּילוּ בְּעֶרְב שַׁבַּת, דּוּמִיָּא דְּתוֹכָהּ** – דומה למקרה של "חל פורים להיות בתוכה"? כלומר, **מָה** – כשם שבמקרה שחל פורים להיות בתוכה, היינו ביום חמישי או קודם לכן, אנו **מְקִידִמִּין** את פרשת זכור לשבת הקודמת, **אָף כְּשַׁחַל פּוּרִים בְּעֶרְב שַׁבַּת, מְקִידִמִּין** את פרשת זכור לשבת הקודמת? אם כן, מוכח מן הברייתא שלא כדעת שמואל, האומר שאם חל ראש חודש בערב שבת מאחרים את פרשת זכור לשבת הבאה.

שמואל מיישב את שיטתו:

אָמַר שְׁמוּאֵל: כשהברייתא אומרת: "כל שחל פורים להיות בתוכה", אין הכוונה לכל מקרה שיחול פורים בשבוע שלה (היינו, שלאחריה), אלא לכל מקרה שיחול פורים **בָּהּ**, היינו ביום השבת עצמה. נמצא איפוא שכוונת הברייתא היא שהשבת השנייה של ארבע הפרשיות (פרשת זכור) היא השבת שבה עצמה חל פורים, וכשהיא מוסיפה: "ואפילו בערב שבת", היא מתכוונת לומר שאפילו אם חל פורים מאתמול, בערב שבת, הרי זה כאילו חל בשבת עצמה, ועדיין היא השבת השנייה, וקוראים פרשת זכור באותה שבת. נמצא איפוא, שהברייתא מלמדת שאם חל פורים בערב שבת, מאחרים את פרשת זכור לשבת שלמחרת.

מוסיפה הגמרא:

וְכֵן תָּנָא רַבִּי שְׁמוּאֵל – ואכן, בתוספתא שסידר שמואל בבית מדרשו, הוא גרס: "כל שחל פורים להיות **בָּהּ**" ולא 'בתוכה'.

הגמרא עוברת כעת לדון בזמן קריאת פרשת זכור כשחל פורים בשבת:

כאשר **חָל פּוּרִים** (ארבעה עשר באדר) **לְהִיט בְּשַׁבַּת עֲצֻמָּה^[17], אָמַר רַב הוּנָא: לְדַבְּרֵי הַכֹּל**, אפילו לדעת רב, **אֵין מְקִידִמִּין** את פרשת זכור לשבת הקודמת, אלא קוראים אותה בשבת פורים. שהרי במקרה כזה, אין העשיה (מצות פורים) קודמת לזכירה (קריאת פרשת זכור). אלא הן באות כאחת, ואילו לבני המוקפים, העושים

הערות

חיים מב, ד"ה אך).
פירוש אחר: רב הונא ורב נחמן חולקים בהסבר שיטת רב למעלה: לדעת רב הונא מודה רב לשמואל שמספיק שהזכירה והעשיה חלות כאחת, אלא שסובר שצריכים לחוש גם לבני העיירות, ולכן במקרה שחל פורים בערב שבת, אם יקראו למחרת בשבת יוצא שלבני עיירות קדמה העשיה לזכירה. אבל במקרה שלפנינו, כשחל פורים בשבת, אין העשיה קודמת לזכירה בשום מקום, ולכן מודה רב שקוראים בשבת. ואילו לדעת רב נחמן, חולק רב על עיקר שיטת שמואל וסובר שאינו מספיק שהזכירה והעשיה חלות כאחת אלא שהזכירה חייבת דוקא להקדים לעשיה, ולכן אף במקרה שלפנינו, כשחל פורים בשבת, חייבים להקדים הקריאה לשבת שעברה (פירוש רבנו אברהם מן ההר; ראה גם שו"ת נודע ביהודה שם). וראה עג"ר (אורח חיים תרפ"ו, ד"ה ואין עושין) לביאור נוסף על פי גירסא אחרת – וראה רש"י ומרומי שדה מה שדנו בדבריו. [ולענין זמן קריאת פרשת זכור לבני המוקפים במקרה שלפנינו, ראה נודע ביהודה שם וראה יוסף כאן].
20. בפרשת החודש כתובות ההלכות של קרבן פסח. כיון שפרשה זאת נאמרה למשה רבנו בראש חודש ניסן (פסחים ו, ב), יש לקרואה לא יאחר מיום זה. אולם, אם שייך לקרואה בראש חודש עצמו אין צורך להקדים את קריאתה (ראה רש"י). והואיל ותכליתה של קריאת פרשת פרה היא להזהיר את העם להיטהר מטומאתם כדי שיוכלו להקריב את קרבן הפסח, יש לסמוך את קריאתה לקריאה של פרשת החודש (רש"י). והרי כבר אמרו חכמים בירושלמי שבאמת היה ראוי שקריאת פרשת החודש תקדם לקריאת פרשת פרה (ראה לעיל כט, א הערה 48). הלכך, אף על פי שבאמת מקדימים קריאת פרשת פרה לפרשת החודש, די לנו במה שהוקדמה שבת אחת ואין להקדימה יותר (רשב"א).
21. רש"י. ואפילו במקרה שפורים (ארבעה עשר באדר) חל ביום ששי, כך שראש חודש ניסן חל ביום ראשון, ופרשת החודש נקראת בערב ראש חודש – וישנן שתי שבתות בין פורים לשבת החודש (במשנה עשר באדר ובעשרים ושנים באדר) – אף על פי כן, השבת השנייה שביניהן (בעשרים ושנים באדר) נחשבת לשבת הסמוכה

17. מקרה כזה אינו יכול לקרות בזמננו, כאשר ראשי חודשים והמועדים קבועים מראש על ידי לוח (רש"י לקמן עמוד ב ד"ה ואי זו). ראה לעיל ב, א הערה 10.
18. במקרה זה חל ראש חודש ביום ראשון בשבת, וקוראים פרשת שקלים בשבת שלפניו ופרשת זכור בשבת שלאחריו. ואף על פי שהמשנה קובעת שאם חל ראש חודש "בתוך השבת" יש הפסק של שבת בין פרשת שקלים לפרשת זכור, יום ראשון בשבת אינו נחשב "תוך השבת" אלא התחלת השבת (השבוע), ואין המשנה עוסקת במקרה זה (רשב"א). שהלשון "תוך" משמעו באמצע השבת, שיש יום חול גם מלפניו וגם מלאחריו (ר"ן).
[לפי דברי הר"ן יש להסתפק במי שעושה נדר או תנאי באופן הקשור ל"תוך השבת", אם יום הראשון – ויום הששי (ראה לעיל הערה 16) – הם בכלל הנדר והתנאי או לא (ראש יוסף לעיל כט, א ד"ה חל). ראה עוד פרדס יוסף, בראשית ב, ט; שו"ת שבט הלוי ד, קצב].

למעלה הביאה הגמרא ברייתא האומרת ששבת זכור היא "כל שחל פורים להיות בתוכה, ואפילו בערב שבת". לדעת רב נחמן, היה לה לברייתא לומר שאפילו אם חל פורים בשבת עצמה, השבת שלפניה היא שבת זכור. אך הברייתא נקטה לשון זה אגב מה שאמרה בתחלת דבריה (שהובאו למעלה), ששבת שקלים היא "כל שחל ראש חודש אדר להיות בתוכה ואפילו בערב שבת", ושם הלשון דווקא הוא – שהרי אם חל ראש חודש אדר בשבת קוראים פרשת שקלים באותה שבת (ר"ן).

19. רש"י. כלומר, מה שחולק רב על שמואל למעלה, במקרה שחל פורים בערב שבת, הוא משום שלדעתו אינו מספיק מה שהזכירה והעשיה של בני המוקפים חלות ביום אחד (כדברי שמואל), אלא שהזכירה חייבת להקדים דוקא לעשיה, ולכן חייבים להקדים הקריאה לשבת לפני כן. אבל במקרה שחל פורים בשבת, נחלקו האמוראים בהסבר שיטתו: לדעת רב הונא מספיק שהזכירה קודמת לעשיה של בני המוקפים, ולכן גם לדעת רב קוראים באותו שבת ואין צורך להקדים; ואילו לדעת רב נחמן, חייבת הזכירה להקדים אפילו לעשיה של בני עיירות, ומשום כן חייבים גם במקרה זה להקדים הקריאה לשבת שעברה (מרומי שדה; וכן מתפרשים דברי רש"י, כפי ששמע בפירוש רבנו אברהם מן ההר; ראה גם שו"ת נודע ביהודה קמא, אורח